

Nr 1487

Av herrar **Magnusson** i Borås och **Krönmark**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, med förslag till förmånsrättslag, m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 142 innehåller förslag till förmånsrättslag. I 11 § tredje stycket av förslaget har intagits en bestämmelse, som innebär att vissa arbetstagare skall ges en sämre ställning i förmånsrättshänseende än andra. Det gäller vissa arbetstagare som innehar anställning hos juridisk person eller hos annan, som är näringsidkare. Förutsättningen för att arbetstagaren skall falla in under bestämmelsen i nyssnämnda stycke är att han själv eller jämte närstående äger väsentlig andel i företaget och att han har väsentligt inflytande över dess verksamhet. Om så är fallet får varken han själv eller hans efterlevande den förmånsrätt enligt 11 § för lön och pension som är tillförsäkrad annan arbetstagare.

Propositionen överensstämmer i förevarande hänseende i huvudsak med det förslag som på sin tid framlades av lagberedningen. Lagberedningen påpekade därvid att bestämmelsen nära anslöt sig till den praxis som utbildats i högsta domstolen trots avsaknaden av en positiv lagbestämmelse. Däremot diskuterade beredningen inte närmare frågan om det var principiellt berättigat att från förmånsrätt undanta vissa arbetstagarkategorier. Närmast synes beredningen ha grundat sitt förslag på den omständigheten att nordiska överläggningar förekommit i ämnet och att därvid enighet rått om att en undantagsregel skulle gälla för nu avsedda företagsägare.

Däremot har beredningen fäst mindre avseende vid att enligt svensk rätt skillnad normalt inte görs mellan sådana anställda som har äganderätt till en viss del av företaget och övriga. Det måste anses vara en förlegad uppfattning att nu söka göra sådana skillnader. Tvärtom har strävandena på andra områden gått åt rakt motsatt håll. Som ett uttryck härför må det vara tillräckligt att peka på de ändringar som år 1967 efter flera års förarbeten och med stöd av ett flertal uttalanden av riksdagen under årens lopp vidtogs i civillagstiftningen och i skattereglerna, i fråga om avsättning till pension åt huvudaktieägare etc. Tidigare rådande förbud mot avdrag för sådana avsättningar upphävdes då i princip. För huvudaktieägare gavs då samma avsättningsmöjligheter som för andra arbetstagare i de fall då pensionen utgår enligt allmän pensionsplan (5 § andra stycket lagen om tryggnadsavkastning m. m.). Inte heller görs någon skillnad mellan sådana arbetstagare som äger större eller mindre del i företaget och andra i socialförsäkringssammanhang. Det föreliggande förslaget i 11 § tredje stycket strider sålunda mot en numera allmänt vedertagen och i lagstiftningen erkänd uppfattning på civilrättens, skatterättens, arbetsrättens, socialrättens och företagsekonomins områden.

Att beakta i detta sammanhang är även att lagberedningen i sitt förslag utgick

från att någon förmånsrätt för skatter över huvud taget ej skulle förefinnas. Situationen blir en helt annan om — såsom i propositionen — en sådan förmånsrätt behålls tvärt emot de nordiska enhetssträvandena. Vilka bärande skäl som kan anses föreligga för att sätta löntagarens krav på inestående lön i sämre ställning än skattefordringar har inte ens antytts av departementschefen.

I konkurslagen finns vissa särbestämmelser om återvinning från huvudaktieägare, dvs. sådana aktieägare som själva eller med hjälp av nära släktingar (i upp- och nedstigande led respektive make) innehar aktiemajoriteten i företaget.

Dessa bestämmelser synes i och för sig vara tillräckliga mot missbruk. Departementschefen uttalar häremot att det inte är tillfredsställande att man för fall av missbruk skall vara hänvisad till återvinningsinstitutet. Om missbruk förekommit bör ingripanden mot dessa ske just via reglerna för återvinning och ändring ske i dem om de inte anses tillfredsställande utformade. Att på en omväg — genom slopad förmånsrätt — komplettera återvinningsreglerna är en felaktig lagstiftningsteknik.

Det är en påfallande brist i argumenteringen, då departementschefen helt bortser från utformningen av återvinningsreglerna. Följden skulle bli en rad gränsdragningspunkter alldeles i onödan. Medan avgränsningen i 32 § a konkurslagen är tämligen exakt, innehåller det föreslagna tredje stycket av 11 § förmånsrättslagen flera svävande formuleringar och obestämda uttryckssätt. Det talas om väsentlig andel, »väsentligt inflytande», »närstående» etc. utan att något allvarligt försök görs att klargöra uttryckens innebörd. Följden måste bli en oklarhet för de berörda ända till dess en fast praxis hunnit utformas — vilket brukar ta avsevärd tid. Konsekvensen blir också ökat arbete och ökade kostnader i konkurser, vilka kostnader ofta får större betydelse för övriga arbetstagare än vad de kan vinna genom att få tredje stycket tillämpat.

Ytterligare bör nämnas att det ingalunda alltid är den anställde aktieägaren som drabbas av bestämmelsen. I de fall då hans pension utgår enligt allmän pensionsplan kommer ett undantagande av delägarna från förmånsrätt att drabba försäkringsbolaget eller om någon annan ställt kreditgaranti denne. Härigenom kompliceras premiesättningen, och tilltrasslade beräkningsproblem uppkommer då fordringarna skall bevakas i konkurs.

Enligt vår uppfattning saknas bärande skäl för det föreslagna tredje stycket av 11 §. Vi yrkar därför att det utgår och att de ändringar som detta kräver i andra lagrum utformas genom utskottets försorg. Skulle riksdagen mot detta vårt yrkande anse behov föreligga av att ge vissa arbetstagare en sämre ställning i förmånsrätts-hänseende, yrkar vi att bestämmelserna därom ges en pregnant utformning.

Aberopande det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta att i förslaget till förmånsrättslag 11 § tredje stycket skall utgå.

Stockholm den 27 oktober 1970

Tage Magnusson (m)
i Borås

Eric Krönmark (m)